

**ВАСИЛЬЄВ ВАЛЕРІЙ. ПОЛІТИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО УРСР І СРСР: ДИНАМІКА
ВІДНОСИН ЦЕНТР – СУБЦЕНТР ВЛАДИ (1917 – 1938)/ ВАЛЕРІЙ ВАСИЛЬЄВ; ІНСТИТУТ
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ – К.: ВИДАВНИЦТВО ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
НАН УКРАЇНИ, 2014. – 376 С.**

У статті прорецензовано монографію Валерія Васильєва, в якій здійснено аналіз взаємодії та протистояння між політичним керівництвом УРСР та СРСР в період 1917 – 1938 рр. де розглянуто латентні механізми впливу Кремлівських керівників та маніпуляції керівним центром Радянської України.

Ключові слова: комуністичний режим, Радянська Україна, Радянський Союз, політичне керівництво, репресії, влада, конфлікт, голодомор.

Буремні події революції 1917 – 1921 рр. стали однією з найбільш трагічних сторінок в історії українського народу, розпорошені між ідеологіями та політичними силами українці не зуміли здобути власної суверенної держави, втім одним з наслідків цієї боротьби стало проголошення Української Соціалістичної Радянської Республіки. Проголошення української державності під патронатом більшовиків було важливим тактичним кроком комуністичної Москви у досягненні миру та задоволенні амбіцій тієї частини українців які були прибічниками лівої ідеології та формальний аргумент про реалізацію права представників різних народів на теренах колишньої Російської імперії на творення власної держави. Втім, попри все, вперше в новітній історії було заявлено про створення держави українського народу.

Історії становлення комуністичної влади в Україні, її діяльності, зв'язкам з радянською Росією присвячено численні дослідження, значна частина яких перебуває в щільній залежності від ідеологічних міфологем та є політично заангажованою.

Еволюцію відносин між керівництвом більшовицької Росії (з 1923 р. – СРСР) та керівниками радянської України з моменту захоплення влади до апогею сталінського тоталітаризму в кінці 1930 – х років присвячено дану монографію. Автор з сучасних позицій здійснює аналіз розбудови відносин, формування механізмів прийняття управлінських рішень, взаємин та комунікацій між владним центром в Москві та залежною від нього периферією де-факто в УСРР.

Здійснено критичний аналіз історіографії проблеми, наголошено ідейно-політичних та ідеологічних штампах які використовували дослідники радянської доби при вивченні даної теми, дозований вибірковості джерел та використанні владою фільтрів у доступі дослідників до інформації та відповідності її висвітлення. Цінність даної монографії в значній мірі зумовлена використанням дослідником та введенням до наукового обігу матеріалів з фондів Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Галузевого архіву СБУ, Державних архівів Вінницької та Чернігівської областей, Російського державного архіву соціально-політичної історії, Державного Архіву Російської Федерації, Архіву Гуверівського інституту війни, революції та миру.

Здійснюючи дослідження автор аналізує поняття феномену влади в Україні радянського періоду. Характерними якісними рисами влади є панування-підкорення, насадження ідеології, фальсифікація суспільного життя, терор як основний засіб комуністичної політики.

У монографії вказано на відмінності ситуації в Україні у 1917 році, коли відбувається більшовицький переворот. Відсутність масової підтримки більшовиків в Україні та наявність Центральної Ради спонукають РНК Росії імітувати реальність української радянської влади. Більшовицький центр влади опиняється в непростій для себе ситуації, декларуючи право народів на самовизначення постає розуміння, що даний процес несумісний з прагненням утримати владу у своїх руках. Тому найреальніше, що виявляється можливим, фальсифікувати події. Створити маріонеткову партію КП (б) У та боротись за визнання українського радянського уряду. Втім успішні дії країн Центрального блоку на початку 1918 р. змушують московських більшовиків відступити.

Поразка Німеччини та її союзників у війні активізували діяльність РКП (б) по створенню маріонеткових урядів. В кінці 1918 р. проголошується утворення УСРР,

Українського фронту які є декларуються Москвою «незалежними та справжніми народними», які ведуть боротьбу з буржуазною Директорією. Діяльність Української радянської держави цієї доби забезпечувалась керівництвом не українського походження та збройними силами які формувались переважно з не українців. Це стало причиною зростання опору більшовикам в українському суспільстві і призвело до неспроможності маріонеткового уряду УСРР управляти, керівні функції на себе перебирає більшовицький Кремль. З іншого боку це спонукало комуністичних лідерів у 1919 – 1920 рр. дедалі активніше пропагувати самостійну українську радянську державу, яка начебто є повноцінним суб'єктом політичного життя. Відповідно це спонукало до декларування розвитку національної культури, мови.

Спроби залучити українців до активної участі в комуністичному експерименті на початку 1920 – х років з одного боку та прагнення утворити наддержавне об'єднання спричинили існування двох проектів: автономії радянських республік та федеративного союзу. Ідея федерації набула популярності у частини керівного складу УСРР та спонукала до боротьби за розширення своїх прав. Втім у ході боротьби за розширення своїх прав субцентр влади програє, і всі претензії на самостійність керівництва УСРР набувають суто декларативного характеру.

Дослідник доводить, що для Сталіна який поступово починає узурпувати владу, позиція керівництва УСРР має надзвичайно важливе значення. Тому, заради зміцнення адміністративного впливу на посаду партійного керівника радянської України було призначено Л.Кагановича. результат виправдовує очікування, політичні лідери УСРР стають надійними поплічниками Сталіна у боротьбі за владу. Але це не призвело збільшення самостійності керівників більшовицької України, а навпаки збільшило їх залежність. В цей час схвально сприймаються силові адміністративно-командні методи управління.

Такі практики унеможливили будь-який опір реалізації репресивно-каральної політики та авантюрих експериментів в економіці з їх трагічними наслідками. Комуністичні лідери УСРР стали заручниками ситуації на початку 1930 – х рр., сліпо виконуючи волю вождя та перебуваючи нажаханими у випадку висловлення іншої думки, стають звинуваченими центром у Голодоморі та кризових явищах.

Врешті, від партійної номенклатури початку 1930 – х рр. Сталін позбавляється в роки «великого терору», повністю замінивши керівництво УСРР в кінці 1930 – х рр.

Характеристика динаміки відносин між Центральним більшовицьким керівництвом та лідерами українських комуністів вказує, що Москва утримувала важелі управління у своїх руках, час від часу створюючи певну видимість у самостійності прийняття рішень, з метою фальсифікацій, або ж політичних спекуляцій.

На перших порах перебування більшовиків при владі мала місце дискусія, обговорення. Згодом прийняття рішень набуло імперативного характеру. Автор вказує на різноманітні методи контролю та впливу на функціонування влади в радянській Україні.

Войнаровский А.В. ВАСИЛЬЕВ ВАЛЕРИЙ. ПОЛИТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО УССР И СССР: ДИНАМИКА ОТНОШЕНИЙ ЦЕНТР - СУБЦЕНТР ВЛАСТИ (1917 - 1938) / ВАЛЕРИЙ ВАСИЛЬЕВ; ИНСТИТУТ ИСТОРИИ УКРАИНЫ НАН УКРАИНЫ - К .: ИЗДАТЕЛЬСТВО ИНСТИТУТА ИСТОРИИ УКРАИНЫ НАН УКРАИНЫ, 2014. - 376 С.

В статье проанализирована монография Валерия Васильева, в которой рассмотрено взаимодействие и противостояние между политическим руководством УССР и СССР в период 1917 - 1938 гг. Осуществлен анализ латентных механизмов воздействия Кремлевских руководителей и манипуляции руководящим центром Советской Украины.

Ключевые слова: коммунистический режим, Советская Украина, Советский Союз, политическое руководство, репрессии, власть, конфликт, голодомор.

Voynarovskyy A. V. Vasiliev Valery. THE POLITICAL LEADERSHIP OF USSR AND USSR RELATIONSHIP DYNAMICS CENTER - SUBCENTR POWER (1917 - 1938) / VALERY VASILIEV; INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE NAS UKRAINE - K .: PUBLISHING INSTITUTE OF HISTORY OF NAS UKRAINE UKRAINE, 2014. - 376 p.

In the article reviewed Valery Vasiliev's monograph, which analysed the process of interaction and confrontation between the political leadership of Ukrainian Socialist Republic and USSR during 1917 – 1918 years, where considered latent mechanism of the influence of Kremlin leaders and manipulation of the governing centre of Soviet Ukraine.

Keywords: communist regime, Soviet Ukraine, Soviet Union, political leadership, repression, power, conflict, starvation.